

ragen, of de
rbinden twee
rwerd Zin
el, den geest

K. S.

IE.

m leeftijd is
hedenis van
de helft van

zijn onder
nd. Wellicht
zerleefd heeft.
Apostolischen
unt, en sinds
waardoor hij
or het Chris-

ach een ge-
van karakter,
het algemeen
Hollander in
maakte een
ich van den

de geestelike
eest van zijn
s en hadji's,
ent, tegen de
gen sommige
nd. Ver., en
ingsinspector,
en baatzuch-
igen voordeel
reger uithant
aan de kaak

anraking met
dom op zijn
Deze korte
zijn verder
gedrukt. Het
oeloeng voor
en in het
vinden wij
goel-Woeloeng

dan ook wel
iet opzettelijk
vervormd
nietnemd,
Toen einde-
Wilhelm met
invloed uit
onderrichting
en staat een-
nd en kracht
staak te ver-
reeds daarom

idden-Java le-
gedachte ont-
van de Ned.
ch waren op-
I van Aquila
uiverder had
ware te win-
zocht de ge-
d zo noodig

l, dan hebben
als algemeen
delingen), dat
en Europeaan
g Bieger, als
Bagelen trekt,
ooten ingang
om Sadrach
Bieger, hoorde
tje te zitten;
or hem, den
zenden chris-
gen ijer ge-
overgegeven;
ijn leiding te
als zijn helper
de gemeenten
en de zending

ling Vermeer
n, brak zen-
op diens ver-
at er van een
en!

ken, dat Wil-
genoegzaam
meer gevolgd
van de ver-
tenen eischen
olde krachten
hebben, stond

ector der Ned.

Ger. Zend. Ver. op het toneel. Met onvoldoende kennis van zaken toegerust, en zonder een voldoende onderzoek in te stellen, bant hij Sadrach wegens ketterij en dwaalleer uit. Hij zag echter niet in, dat met het verdrijven van den herder ook de kudde verloren ging; de gemeenten, door Sadrach gesticht, bleven hem ook nu getrouw, gelijk zij vroeger in moeilijke omstandigheden hem niet verlaten hadden. Met één slag raakte alzoo de Ned. Ger. Zend. Ver. haar voorwerp van zendingzorg kwijt; de kring van Sadrach sloot nu voor de zendelingen de poort.

Het is een tragedie, heel de historie dezer jaren. Maar het scheen, dat het licht weer zou doorbreken.

De L. Adriaanse wordt in de plaats van den inmiddels overleden zending Wilhelm naar Poerwodjo gezonden. Met wijs beleid en verstandig overleg weet hij Sadrach tegemoet te treden, die, vreezend het gevaar om in de Indische kerk te worden ingelijfd, bij hem een toevlucht zoekt. Maar geleerd door de ervaring der andere broeders wil hij zonder meer de voorgestelde personen niet doopen; hij zelf zal ze laten onderrichten, opdat de doop niet bediend worde dan nadat genoegzame kennis en godsvrucht bleken aanwezig te zijn.

Voor Sadrach was dit een bewijs, dat de leugels door den nieuwen pandita in handen werden genomen. En als hij verneemt, dat de Apostolische gemeente hem wel tot apostel uitroepen wil, slaat hij onmiddellijk dezen weg in; hij laat zich tot apostel ordenen, en ontvangt daarmee het recht tot het bedienen van het Woord en het Sacrament. De Adriaanse heeft hij nu niet meer noodig; alle band met de Ger. zending wordt verbroken, en sinds die ure (April 1899) behoort de gemeenschap tusschen Sadrach en zijn kring eenzijdig en de Ger. zending anderzijds voor goed tot het verleden.

Hoezeer deze breuk te betreuren valt, toch is het niet alleen verlies geweest. Immers, van nu voortaan kon de zending op eigen gelegden grondslag bouwen, en de voor het Christendom gewonnen inlanders dadelijk leiden in het zuivere spoor der waarheid. De geschiedenis leert dan ook, dat van nu af de arbeid krachtig wordt aangevat en voortgezet, en de Heere gaf en geeft rijken zegen.

Wat moet nu van Sadrach worden gezegd? Wij wezen er reeds op, dat hij in zijn jongelingsjaren verkeerd werd onderwezen. In navolging van zijn leermeester Toenggoel-Woeloeng voegde hij bij de hoofdgedachten van het Evangelie allerlei Javaansche gedachten, en maakte alzoo van dit mengsel een dusgenaamd Javaansch Christendom.

Dat hij door het Evangelie den Javaan niet tot Westerling wilde maken, moet hem tot een doud worden aangerekend. Meer dan vroeger wordt trouwens ook door de zending ingezien, dat het Christendom den Oosterling niet als een Westers kleed moet worden omgehangen; de Javaan moet Javaan blijven. Maar dit mag er weer niet toebrengen, om den Javaanschen godsdienst met een christelijk tintje te voorzien. Ook de Javaan moet worden wedergeboren, en dus breken in hart en leven met den valschen godsdienst van zijn volk.

Sadrach wilde het Javanisme; den gelmoe (de Boeddhistische geheimleer) wordt overgebracht op de christelijke leer; de Ratoe-hadil (de machtige koning, waarvan de Javaansche overlevering profetisch spreekt als een aanbrenner van tijdelijke verlossing en aardisch geluk) is de Christus; ook Mohammedaansche werkheiligheid wordt in het christelijk leven ingelijfd; de Javaansche adat, ook in zijn heidensche vormen, wordt vastgehouden; de slametans (offermaaltijden) blijven als heilzaam brengend gevierd, enz.

Het staat wel vast, dat, al is er eerst schromelijk overdreven, Sadrach en zijn gemeenten volstrekt niet in het rechte spoor liepen. Het was alles zoo heel anders, als wij van de Christ. kerk onder de Javanen, d.i. van de Javaansch Christelijke kerk begeren.

De meening van sommigen, dat Sadrach zichzelf voor den Ratoe-hadil uitgaf, kunnen wij gerust laten rusten. Het was al erg genoeg.

Alles samenvattend kunnen wij, met groote waardeerling voor hetgeen Sadrach voor zijn volk gedaan heeft, als ons oordeel uitspreken, dat Sadrach is een typisch voorbeeld van de voorstanders van een Javaansch Christendom, die bij het mengsel van Heidendom, Boeddhisme, Mohammedanisme enz. eenige christelijke gedachten heeft gevoegd. Christus vereenzelvigd met den te verwachten Ratoe-hadil, en het Christendom aannemelijk wilde maken voor den Javaanschen geest. Zijn Christendom is het ware niet, maar slechts de schijn ervan.

J. D. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

Dit artikel wil ik beginnen met een mededeeling uit den eigen kring onzer Kerken. „De Bazuin“ deelde ons in No. 2, 1920, iets mede onder het hoofd: de sociale dag aan de Theologische School van hetgeen in het buiten- en binnenland, vooral in de laatste jaren, wordt gedaan om ook den studenten in de Theologie de gelegenheid te geven zich eenigermate op de hoogte te stellen van de sociale vragen. Het Christelijk werkhedenverbond „Patrimonium“ heeft o.a. de vraag gesteld of het niet gewenscht is, dat onze

theologische studenten enigszins van nabij de leiders van de Christelijke werkhedenbeweging leeren kennen. Dit een en ander heeft geleid tot het houden van den eersten socialen dag op 14 Jan. j.l. aan de Theologische School te Kampen. Prof. Honig heeft van dien dag een kort verslag gegeven onder het hoofd: de studenten in de Theologie en de sociale kwestie. Het besluit, door de Hoogleraren genomen, om noch van de referaten, noch van de debatten een overzicht in de bladen te doen verschijnen, acht ik zeer gelukkig. Immers men geeft ook geen verslag van eenig belangrijk „college“, gegeven door een Hoogleraar! Het bleek den wensch der studenten te zijn, dat het volgend jaar weer zoo'n Sociale dag zou worden gehouden. Onder de studenten aan de Theologische School bestond ook reeds een Sociale club. Werden er dan aan de Theologische School voor haar studenten tot op dezen dag nog geen voordrachten of colleges van dit karakter gegeven; zou men dus zeggen dat zij in dezen eer volgde dan voorging, dit strekt haar niet tot een verwijt, wat eer het geval zoude zijn geweest indien zij geen notitie zou hebben genomen van deze beweging in binnen- en buitenland. Dat deed zij wel!

Nu zij ook deze zaak goed is begonnen, mogen wij verwachten, dat deze zoo uitnemend geslaagde dag gevolgd zal worden door eene levendige belangstelling in deze aangelegenheid. Daaraan heeft men ook in het buitenland in den laatsten tijd veel aandacht geschenken. De sociale vragen zijn van groote beteekenis. De toekomstige leiders des volks, zoo wordt ook in Duitschland geoordeeld, mogen daaromtrent niet onkundig zijn. De evangelische kerken, waarop afgevaardigden uit een zoo groot aantal van de evangelische kerken in Duitschland waren vertegenwoordigd, heeft verleden jaar een „sociale“ boodschap in den lande doen uitgaan, rakende het probleem van de verhouding van het Christendom tot de maatschappelijke vragen. Daarop volgde van 18—23 Januari, dus na den socialen dag te Kampen gehouden, een sociale cursus, onder leiding van Prof. Brunstädt, waartoe het initiaal was genomen door de evangelisch sociale school te Spandau. Drie-honderd-vijftig studenten en predikanten volgden dezen cursus. Vooraanstaande mannen op het gebied van het kerkelijk en het openbare leven, hielden voordrachten over de bovengenoemde sociale boodschap, over de zorg voor den welstand des levens, het arbeidsvraagstuk en alles wat in verband staat met Christendom en maatschappij.

Ook deze cursus schijnt er bijzonder te zijn ingegaan, want men besloot van den 20sten tot den 25sten April, derhalve in de week na de Paaschvacantie, weer zoo'n cursus te Spandau te houden.

Hoezeer deze aangelegenheid thans staat in het middelpunt van de belangstelling van heel de Christelijke Kerk, blijkt wel het klaarst uit de aanstaande wereldconferentie die te Stockholm zal gehouden worden in Augustus van dit jaar. Van haar schreef ik reeds één en andermaal in den loop van het vorige jaar; ik bedoel „de wereldconferentie voor praktisch Christendom“. Mij dunkt, onze studenten zullen voor haar arbeid de levendigste belangstelling hebben en het daarom niet mij van 't hoogste belang achten, dat een paar van onze mannen eventueel aan haar deel nemen.

De Deutsche Gereformeerde bond tracht het gebruik van de psalmen bij het kerkegezag te vermeerderen. Het Moderamen heeft een commissie benoemd, die inlichtingen zal inwinnen omtrent het zingen der psalmen in andere landen. Dr. W. Hollweg van Gildeshausen is in deze materie een autoriteit.

De Bond overwoogt de oude Fransche zangwijze weer in te voeren. Opmerkelijk, dat dit op de lijn ligt van een gelijk streven in Engeland, Zwitserland en Frankrijk. De Psalmen van Genève uit de zestiende eeuw, niet minder dan de oude kerkelijke gezangboeken van Frankrijk en Duitschland, zijn onoverwinnelijk wat fijne kerkmuziek betreft. Zoo oordeelt de Schot Fleming, de Secretaris der Presbyteriaansche Alliantie. Hij verheugt er zich in, dat het psalmgezag zoowel in Amerika als in Duitschland weer tot verlevendiging komt; daarin schuilen ongeëvenaarde krachten! Hij acht, „hoe voortreffelijke gezangen er ook mogen zijn, dat deze de psalmen volstrekt niet mogen verdringen; dat dit in sommige kringen wel het geval is, rekent hij een wezenlijk gevaar. Er zijn Presbyteriaansche groepen, die door het in onbruik geraken en door de verwaarloozing van het psalmgezag der groote Reformatie, 't welk toch ook behoort tot hare erflating, veel van haar dichtende bezieling hebben verloren“.

Wat zijn er toch veel moedige verschijnselen op te merken van alle kanten met betrekking tot eene verlevendigde belangstelling in wat de kracht en de rijkdom was van het gereformeerd kerkelijk leven in het verleden!

Dezelfde Schot acht het een verrassend feit, dat er in den tegenwoordigen tijd een wetenschappelijke editie van Calvijn's werken ter perse is gelegd. Chr. Kayser te München heeft het plan opgevat een nieuwe editie te geven van Calvijn's werken in den oorspronkelijken tekst, deels in 't Latijn, deels in 't Fransch. Het orgaan der Presbyteriaansche Alliantie constateert, dat de belangstelling in Calvijn en 't Calvinisme bij de beweging op theologisch gebied in den tegenwoordigen tijd bij den dag toeneemt in beteekenis.

De omvangrijke uitgave in negen-en-vijftig deelen van „t Corpus Reformatorum“ verschijnt niet meer, en is moeilijk te bekomen. Tholuck's uitgave is vrij zeldzaam en niet volledig genoeg. 't Zelfde geldt van de Deutsche „bloemlezing“ van Prof. Müller te Erlangen. Schippers editie is te onhandig voor onzen tijd. Zoo hebben we dan geen vertrouwbare en betrekkelijk goedkope uitgave van Calvijn's werken in den oorspronkelijken tekst. Voorloopig is het plan, vier deelen uit te geven. Deel I en II zullen de Institutie bezorgen in haar eerste en laatste uitgave; deel III zal een „keurgarve“ schaffen van de meest belangrijke kleinere werkjes van Calvijn een deel IV zal een „bloemlezing“ geven uit zijn preeken. Deze vier deelen zullen de eerste helft van heel 't plan omvatten; de tweede helft daarvan zal in ongeveer vier deelen zooveel als mogelijk zal blijken, geven van de Commentaren.

De Peter Barth uit Madiswil, Bern, Zwitserland, heeft reeds een aanvang gemaakt met de bewerking van het eerste deel. De uitgever wil echter een waarborgfonds stichten van f12000. Dit geld moet er komen! Het plan wordt warm aanbevolen door Dr. Karl Barth van Göttingen; door Dr. Wilhelm Hadorn van Bern; door Dr. Karl Holl van Berlijn; door Dr. August Lang van Erlangen, door Dr. Adolf Keller van Zürich. Deze laatste is de algemeene Secretaris van het Europeesch Centraal Stembureau. Dr. Keller heeft zich bereid verklaard daartoe gelden te ontvangen, Carmenstrasse 43, Zürich. Die f1200 als gift in eens geeft, zal vermeld worden op de eerste bladzijde en die ontvangt een „eere-exemplaar“ van heel het werk.

Zijn er ook gegadigden onder onze mensen? We leven in een merkwaardigen tijd! We hebben op zijn teekenen nauwkeurig acht te slaan!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Hongaarsche tentation.

Over het lijden van predikanten in Hongarije vertelt de Hongaarsche Herant onder veel meer andere dingen ook het volgende:

De gansche lange lijst van geïnterneerden, in den kerkot geworpen en lichamelijk zwaar mishandelde Hongaarsche predikanten zou heel gemakkelijk samen te stellen zijn. Wij geven slechts een paar voorbeelden ter illustratie van het feit, dat terwijl in elken beschaaften Staat de predikanten zonder onderscheid des geloofs, met onderscheiding behandeld worden, daarentegen de Zevenburgsche Roemeensche autoriteiten met betrekking tot de Hongaarsche geestelijken niet terugschrikken voor het gebruikelijk middel der Roemeensche Regeering: het onwaardige en vermederende pak slaag. Zoo o.a. George David, Geref. predikant te Alsóbkény werd naakt uitgekled en geslagen. Terwijl men hem sloeg, viel hij in onmacht, maar zoodra hij weer bijkwam, werd de kastijding voortgezet. Stefan Beno, Geref. predikant te Székelydobó, werd gevangen genomen en daarna op een openbare plaats met slagen tot dansen gedwongen. De predikant-hoogleraar Jan Spornj uit Gyulaférvár werd op het spoorwegstation te Tóvis zonder eenige oorzaak gevangen genomen en geslagen. Ook de plaatsvervangende Rooms-Kath. abt-priester Jan Stancel uit Kronstadt liep een pak slaag op.

K. S.

BOEKBESPREKING.

Vier Referaten van Dr. J. Brinkman, Dr. G. Diemer, Dr. K. Dijk en Dr. J. G. Geelkerken, gehouden in de vergadering der vereeniging van predikanten van de Gereformeerde Kerken in Nederland. 1924.

Deze referaten werden ons ter recensie toegezonden. Nu is het een eigenaardig werk de referaten te recenseren. Immers, wanneer men opmerkingen heeft, dan zal iemand zeggen: waarom hebt ge dat ter vergadering niet gezegd? En indien men niets zegt, dan schijnt men met al het gezegde in te stemmen...

Maar nu wil het me toch voorkomen, dat het niet aangaat, deze referaten anders te zien, dan gewoon materiaal, dat ter recensie wordt gegeven. Ze zijn nu in den handel, en daarmee publiek. En dus kan men nu ook publiek zijn oordeel zeggen.

Laat me dan mogen beginnen met een woord van lof voor hetgeen hier wordt geboden. Hier hebben we referaten van vier mannen, die midden in de drukke levenspraktijk, tijd vinden om degelijke stukken werk te leveren. Werk, dat ook buiten onzen kring gerust gezien mag worden.

En wanneer ik kort elk der referaten afzonderlijk zie, dan vind ik het werk van Dr. Brinkman: „Het begrip „gerechtigheid“ in de prediking van Jezus“, wel heel degelijk, en het zal wel van groote beteekenis zijn. Maar eerlijk wil ik bekennen, dat het zóóver buiten den horizon van mijn gewone belangstelling ligt, dat ik niet anders kan zeggen dan: voor wie zich voor een dergelijk onderwerp interesseert, lijkt het me een zeer mooi stuk werk.

Het stuk van Dr. Diemer: „De beproevingen der geesten in onzen tijd“ heeft zeer goede momenten. Misschien ware evenwel de totaal-indruk nog gunstiger, wanneer de schrijver zich wat meer van het algemeene had afgewend, en zich — vooral met eenige illustratie — had gewend tot het speciale. Nu kan men bij het rustig overlezen van het betoog soms niet den indruk van zich afzetten, dat er wat veel algemeenheden worden gezegd. Ofschoon daaraan ook het onderwerp schuld heeft.

Het referaat van Dr. Dijk over het „Dogmatisch Indifferentisme onder de jongeren“ is heel goed. Het heeft prachtstukken, vooral ook in de psychologische benadering van het geval. Wel geloof ik, dat de geleerde schrijver hier en daar door een al te donkeren bril ziet, zoodat hij den schijn van eenzijdigheid niet steeds vermijdt.

Ook het referaat van Dr. Geelkerken zegt zeer goede dingen. Maar het is zeer te betreuren, dat het wetenschappelijk niet geheel „bij“ is. Wanneer men iets kent van den stroom van literatuur, die over zijn onderwerp „Een en ander over mystiek“ in de laatste jaren van de pers kwam, en men ziet dan, dat (behalve een woordenboekartikel) het jongste werk, dat hij als literatuur opgeeft dateert uit 1914, en het naast-jongste uit 1900, dan tpeert dat reeds de fout. Overigens veel waardeering.

J. W.